

# TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 3 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.  
Pentru strainatate 9 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentulu se face numai pe câte 1 anu intregu.  
Se abonédia la Comitétulu Asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domni colectori.

**Sumariu:** Materialu pentru istori'a regimentului I. granitiaru din Transilvani'a. (Continuare). — Directorulu de scóle Georgie Sincai. — Prefatiune la cartea dlui dr. M. Marienescu: Cultulu paganu si crestinu. — Episodu istoricu din 1784/5 despre plansorile fostiloru iobagi substernute la imperatulu Iosifu alu II-lea. (Dupa Fr. Szilágyi). — Academi'a romana din Bucuresci. — Procese verbale ale comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu luat in siedintiele dela 27 Februariu si 5 Martie 1885. — Bibliografia.

## Materialu pentru istori'a regimentului I. granitiaru din Transilvani'a.

(Urmare.)

### Modulu conscriptiunei la granitieri.

Conscriptiunea de mai nainte, adeca din anii de antái dupa infintiarea regimentelor fuse defectuósa, din cause care se potu usioru cugetá. Consiliulu supremu din Vien'a dedese ordinu strictu inca din 2 Iuliu 1774, cá conscriptiunea noua generala sè se faca cu tóta rigórea. In anulu 1775 a mai venitu si alta instructiune relativa la tóte regimentele granitiarie; in urmarea acestor'a s'au tinutu mai antái consiliu de statu maioru la Orlatu, unde intre altele s'au luat in consideratiune tóte greutatile conscriptiunei câte au intimpinatu autoritatile militari in regimentele granitiarie secuiesci amestecate cu locuintiele lor printre provincialisti cá si regimentulu I. romanescu. Dupa acestea in locu de a mai incredintiá conscriptiunea numai la suboficieri, au trebuitu se mérga însi oficiarii superiori din casa in casa, se numere sufletele de ambele sexe, se le classifice dupa o schema anumita, se conscria totu-odata si numerulu locuintieloru, alu viteloru domestice, apoi si locurile de cultura ale fia-carui granitiaru in tóte satele.

S'au dísu la altu locu, cá acestu regimentu erá impartitu in 84 de comune. Dintr'acestea 24 erau militarisate intregi, éra in alte 60 comune granitieri locuiau amestecati cu provincialistii. Greutatea conscriptiunei se póte judeca si numai din acésta uníca imprejurare. Ea a duratu dela Noemvre 1774 pàna in Februariu 1775 in tóte 12 companiile. Revisiunea conscriptiunei au facut'o oficiarii de statu maioru locotenentu-colonelulu Sburlati si maiorii Karp si Cioconari.

Acea conscriptiune a coprinsu multime de rubrice. Cea mai mare dificultate au avutu oficiarii la conscrierea locurilor de cultivatu, din cauza precum le arata raportulu, cá ómenii sau nu sciéu sau nu voiéu se spuie care câte locuri de aratura, de fénatie, de pasiunatu au. Aci

se face observatiunea despre natiunea romanésca (Walachische Nation), cá dèns'a este si uituca, adeca uita curèndu, este si cev'a-si vicléna. Dara cea mai mare dificultate s'a simtitu in satele amestecate; de aceea oficiarii au aflatu cu cale, cá dupa-ce s'au terminatu conscriptiunea se mai chiamo pe càtiv'a fruntasi si se-i intrebe din nou asupr'a mai multoru imprejurari, pentru-cá asia sè se póta rectificá erorile care s'ar' fi stracuratu in conscriptiune. Cu acea ocaziune li s'au pusu ómeniloru vre-o treisprediece intrebari, care tóte au intielesulu, cá nu cumv'a granitieri se simtu nedreptatiti si asupriti, pedepsiti pe nedreptulu in bani sau trupesce nu numai de càtra oficiarii superiori, ci si chiar' de càtra preotii locali, cari in afacerile de administratiune si justitia inca steteau sub jurisdictiunea regimentului. Mai in scurtu, conscriptiunea s'a facutu nu numai din punctu de vedere curatu militariu, ci si din celu economicu si familiaru cu o ingrijire, de care locuitorii provincialisti nu avèu nici o idea.

Satele din care era organisatu regimentulu; comunele romanesci militarisate intregi au fostu:

In scaunulu Sibiiului, Orlatu, Vestemu, Jin'a si Racoviti'a.

In scaunulu Orasciei, satulu Cugiru.

In comitatulu Hunedórei, satulu Baru.

In districtulu Hatiegu, Zaicanu, Livadia si orasielulu Hatiegu intregu.

In districtulu Fagarasiului au fostu militarisate intregi: Liss'a, Posiorita, Netotu, Desianu, Vaida-recea, Margineni, Sebesiu, Copacelu, Ohaba, Sinca, Vadu si Buciumu.

In districtulu Brasiovului au fostu comunele: Tintieri si Tohanu-vechiu.

Comunele amestecate, provinciali cu granitieri au fostu in comitatulu Hunedórei 16, in districtulu Hatiegu 16, in districtulu Fagarasiu 28, sum'a: 60.

Aci raportulu isi descopere si motivédia dorinti'a, cá granitieri locuitori in acele 60 comune se fia stramu-

tati din acelea si intemeiate din ei comune noue curatu militare, ceea ce inse nu s'a potutu face nici-odata.

### Case, grajduri si gradini.

Din acésta rubrica se vede, cà pe atunci in cele mai multe comune militarizate erau case coperite mai totu cu paie, grajduri, asia numite poieti, sau cum le dîcu in Romani'a cosiere, in partea cea mai mare de nuiele si destulu de ticalóse. Siuri erau multe, precum si gradini de póme. Mosiile granitiare si nu se potéu impartii in- tre eredi.

S'au aflatu in regimentulu intregu case de grani- tieri 4561, de care se tinéu 4682 sessiuni militare; dara 106 familii locuiau cu altele sub acela-si coperisii. Conformu organisatiunei primitive, ar' fi trebuitu se mai fia in acelu timpu inca 189 case.

Pentru-cá se se póta compará starea comuneloru dinainte cu mai bine de 100 de ani cu cea de astadi, insemnamu aici numerulu caseloru din cãtev'a comune mai mari din acea epoca. Asia d. e. Jin'a avea 400 de case, Cugirulu precum amu vediutu mai in susu, tre- buea se aiba 300, avea inse numai 240. Orlatu 200; Vestemu 179; Liss'a 167; Margineni 105; Tintiari 205; Tohanu 139, éra 45 erau góle, pentru-cá locuitorii ace- lora nu voisera se ia armele, si o parte din ei au tre- cutu in Munteni'a, éra cei mai multi s'au stramutatu pe hotarul Branului, unde au intemeiatu o comuna nóua, care de atunci se numesce Tohanulu-nou.

In regimentulu intregu s'au mai aflatu 4055 graj- duri, 3004 siuri, 2597 gradini de póme, 2884 gradini de legumi pentru familii.

### Numerulu sufleteloru.

S'au aflatu in regimentulu intregu persóne de se- xulu barbatescu: 4802 bune de servitiulu militariu, 6415 be- tráni, invalidi; copii 11,217 de sexulu barbatescu.

De sexu femeiescu: femei mari 5342, femei minorene 5341 in suma: 10683.

Numerulu totale alu sufleteloru 21,900.

Dintre tineri de sexu barbatescu 26 de insi avusera concessiunea de a invetiá pe la scóle mai mari afara din regimentu.

In decursulu revisiuniloru s'au descoperitu mai multe erori in revisiunea facuta inainte cu 4 ani. Intre altele s'au vediutu si in casulu acesta nume si connume roma- nesci scrise r e u, din care cauza s'au datu din nou ordinu strictu, cá oficiarii se nu mai schimosésca numele. Se pare inse, cà nici generalulu, nici comisariulu n'au sciutu cà organele audiului rasei germane mai preste totu diferu de ale audiului rasei latine si anume de audiulu daco-roma- nescu. Este sciutu, cá cei mai multi germani nu potu se distinga intre B si P, D si T, G si K, precum d. e. nici slavii nu distingu intre G si H, totu atâtea dife- rintie, pe care audiulu nostru romanescu le distinge cu agerime. Tacemu de H si A vocale, pentru care nu sunt litere in alfabetulu germanu, de si H se aude ici- colea si la germani.

La list'a studentiloru se observa, cà aceia nu s'au prezentatu la revisiune, de si au fostu citati (sorociti.) Se mai adaoge aci o impregiurare batátore la ochi, cà cei mai multi dintre acei studenti romani granitieri se aflau pe atunci invetiandu la colegiulu ungurescu refor- matu din Aiudu, de unde le venisera si atestatele. Acé- sta impregiurare noi ni-o esplicamu numai asia, cà fiindu partea cea mai mare a granitiariloru din regimentulu I, de religiunea gr. orientala ortodoxa, pe atunci persecu- tata infricosiatu de catolici, din ura religiósá de càtu se 'si trimita pruncii la scóle catolice, mai bine fi trime- teau la cele calvinesci, numai cá se scape de proselitismulu iesuiticu, carele inca si dupa desfiintierea ordinului Jesuitiloru mai lucrá cu energia prin Jesuitii in fracu si in caputu. Faceau si calvinii proseliti, acum inse cu ma- niere neasemenatu mai blânde si mai maiestre, de càtu in véculu pe càndu tóta domni'a éra in mánile loru.

### Granitieri cari se aflau in servitiu din afara.

Acésta rubrica ísi are si ea partile sale interesante. Servitiulu din afara se intielege la locul acesta numai asia, cà individii inregistrati sub acésta rubrica nu erau obligati a portá arme in regimentu. Acestia erau:

Parochi in functiune 98, capelani 28, clopotari 38, cântareti 48, negutiatori 3, profesionisti 2, procuratoru unulu, servitoriu de carantina unulu, servitori la vama (Überreiter) 4, curatori bisericesci 12. Cu totii 236.

Mai erau absentii din regimentu cu permissiune in servitiulu provincialu 21 individi, si anume: doi subpre- fecti (Stuhls-Richter), doi provisorii la episcopulu unitu, trei comisari de statii, doi cancelisti la comitatu, unu asessoru la tribunalu, trei seastri (Eremiti, Einsiedler), adeca calugari de acei be- trani, carii 'si petreceau viét'a in micelile monastiri sau schituri ascunse prin codrii Transil- vaniei, adeca schituri de acelea, care apucasera a fi cru- tiate de secularizare prin domni'a calviniloru, dara mai tardiu, adeca pe la infintierea regimenteloru de grani- tieri, din porunc'a generalului Bukov au fostu prefacuti in cenusie.

Mai erau si alti 8 insi, carii serviau pe la mente de linie pe câte doi ani.

De aci in colo raportulu se intinde multu cu spe- cificarea altoru date, impregiurari si cifre despre invalidi, semi-invalidi, supernumerari si alte categorii de militari, cari nu mai potu avé vre-unu interesu istoricu; de aceea noi vomu recapitulá numai urmatóriele cifre:

Ostasi gregari portatori de pusca si artileristi buni de servitiu in resboiu si aflatu in activitate erau 2717. Supernumerari buni de resboiu 367; cu totii 3084.

Soldati buni numai de servitiu in garnisóne sau pe la cordóne, adeca cum se díceau semi-invalidi, erau 1096. Aceste cifre sumate la unu locu reprezenta re- gimentulu I, cu 4180 de ostasi in arme.

In alte detailiuri nu ne demitemu, decâtu mai insem- namu inca numai dóue cifre relative la surescentia.

S'au aflatu prunci de sexu barbatescu de 1—7 ani: 2654; ér baieti dela 8—16 ani: 2585. Aci rap- ortulu observa, cà intre baietii dela 14—15 ani se

afla 653 atātu de vigorosi, in càtu acestor'a li se póte impune servitiulu militarlu preste unu anu sau doi. Se mai adauge totu aci, cà in acestu regimentu si anume la Jin'a, la Racoviti'a si in districtulu Fagarasiului se afla o surescentia prea frumósa de baiati tineri granitieri, din cari mai târdiu va esi o rassa fórte alésa de ómeni valorosi. (Ein sehr schöner Nachwuchs von jungen Gränz-Knaben, der mit der Zeit das Regiment in besondere Vorzüglichkeit eines guten Schlags von Leuten setzen wird).

### Mijlócele de traiu ale granitiariloru.

Era cunoscutu, cà la regimentele de granitia numai oficiarii de statu maioru, oficiarii superiori si sub-oficiarii, inca si scutitii trageau plata sau soldu dela erariu, éra ostasii gregari primiau precum vediuramu si mai in susu, càte 4 cruceri pe di numai càndu erau la cordonu sau comandati in vre-unu altu servitiu extraordinariu, éra mai departe dènsii cu familiile loru se sustíneau cu economia din mosiile cultivate, prin tînere de vite si multi din ei numai prin munca cu bratale. Regimentulu intregu, adeca familiile din cari se compunea acela avèu: 4683 sessiuni militare. Din acestea erau ale granitiariloru inrolati la servitiu activu 2195, la artileristi 172, la semi-invalidi 1013, la invalidi reali 552, la familii de preoti 140, la femei veduve 239, la copii orfani 59; sessiuni desierte 513, suma totala 4683.

Aci éra se observa, cà aceste sessiuni militare nici-decum nu suntu un'a cá alt'a de mari, ci cà ele diferu fórte multu unele de altele, mai vèrtosu in comunele amestecate cu provincialistii. Numai in comunele militarisate intregi s'au potutu regulá sessiunile multu puçinu in proportiunea familiiloru; asia de ex. in comun'a Orlatu se regulase pentru fia-care familia locu de aratura 14 galete de Ardealu (56 ferdele), in Vestemu de 9 si  $\frac{1}{3}$ ; in Liss'a, Posiorit'a, Netotu de 15, in Desianu 12, in Vaida-recea 13, Cugiru 5, Baru 14, Racoviti'a 10, Tintiari 10 si  $\frac{1}{2}$ , Tohanu 10 galete de semenatura.

La Orlatu si la Cugiru mai avea fia-care granitieri si locu de via, colo pentru 20 vedre, dincóce pentru 14 de Ardealu.

In tóte cealalte comune mosiile granitiariloru diferu dupa cum diferiau inainte de militarizare.

Dara din sumariulu conscriptiunei aflamu si o cifra de 894 familii fara posesiune. In acést'a rubrica suntu trecuti toti acei granitieri, cari n'au mai multu locu de semenatura de càtu pâna la càte 3 galete sau tocmai nimicu; de aceea familiile acestea serace se sustínu cu mare greutate, mai vèrtosu inse suferu 70 de familii, care ísi sustínu viét'a numai cu servitiu pe la altii si cu munc'a preste véra. De acestea se aflau mai alesu in vre-o 6 comune din comitatulu Hunedórei, precum la Baru, Livadi'a, Hareu, Zaicani etc. si la Dragusiu in districtulu Fagarasiului. La multe din aceste familii li s'ar potea face ajutoriu bunu stramutându-le in cele 313 sessiuni, despre care se scie cà erau desierte, nelocuite, cultivate in arènda; aci inse raportulu ne face cunoscuta pré interesant'a inpregiurare, cà acele familii nici-decum

nu voru sè se stramute din loculu nascerei loru, ci mai bine suferu lipsa si muncescu pe la altii, de càtu sè se instraineze din comunele loru. „Acést'a insusire a natiunei Valache, (Walachische Nation) raportulu o numescu invetiulu reu, éra noi o numimu patriotismulu patologicu alu poporului romànescu respicatu asia de bine de càtra poetulu latinu:

„Nescio qua natale solum dulcedine captos, ducit et immemores non sinit esse sui.“

Unu morbu psichicu, bóla sufletésca este acést'a cunoscuta prea bine mediciloru sub numele technicu Nostalgia, doru de tíera, doru de loculu nascerei, care mai vèrtosu la popórale muntene trage in urm'a sa bóle fise si chiaru mórte. „Fia pânea càtu de rea, e mai dulce 'n tíer'a mea“, díce canteculu.

Se mai díce in raportu, cà in acésta privintia autoritatile militari au cea mai mare greutate cu mai multi nobili militarisati din comitatulu Hunedórei, cari de si au locu de semenatura abia de càte un'a s'au dóue galete, dara pe acela nu voru se-lu schimbe nici pentru altele de càte diece galete, si nici daca li s'ar darui puru si simplu. Atát'a valóre dau dinsi locuriloru nobilitarie in comparatiune cu altele nenobilitarie. In fine raportulu inchieie aci, cà stramutari de familii in comune departate nu s'ar potea realisá decátu numai prin mesuri violente (Zwangsmittel), pentru-cà acei ómeni nu voru se mérga de pre locurile loru nici in casu càndu acelea li s'ar rescumperá cu bani grei. De altumintrelea raportulu constata, cà luându teritoriulu regimentulu intregu pre càtu este elu reprezentatu prin acele 4683 mosii, familiiloru nici decum nu le-ar lipsi pamentu de cultivatu; este inse fórte de doritu, cà „natiunea Valachica“ sè se puie cu mai multu sporiu si ordine buna pe cultur'a pamentului, si atunci partea cea mai mare a familiiloru se va ajunge cum se cade cu mijlócele de traiu, cà atát'a mai vèrtosu, cà sessiunile militare se lasa intregi si in posesiunea semi-invalidiloru, invalidiloru, veduveloru, încàtu toti potu sè se sustina.

### Invalidii reali.

Cu acésta classa de granitieri se ocupa raportulu pe largu si cu multa compatimire omenésca pentru starea loru; fi recomènda la inaltele locuri cà se fia ajutorati nu numai suboficiarii veniti din tieri straine si ajunsi la neputintia in regimentu, ci daca se póte macaru o parte si din suboficiari si soldati pamenteni, carii s'au nenorocitu in servitiulu activu militarlu fara culp'a loru.

Asia se ingrijia chiar si inainte cu 100 de ani in statulu granitiariloru de ómeni ajunsi la nepotintia; daracine va fi auditu ori cititu vre-odata undeva, cà s'au interesatu vre-unu gubernu cà se ajute pe miile de invalidi nenorociti si schilaviti in brazd'a domnului feudalulu sau in codri si munti la taiatu de paduri, la spartu de pietri si la munca grea in saline si in alte bai de metale?

Pe la finea acestui capitulu din raportu se mai vorbesce si despre suboficiari sau asia numitele charge, din carii càtiv'a se rogasera cà se fia scutiti de acelu servitiu, càci de si ei trageau o simbria modesta in bani,

dara cu aceea nu se ajungea nici că se-si plătesca unu servitoriu la economia, cându de alta parte ei insii erau obligati se se afe pururea in servitiu. Temeiulu acest'a li se recunósce, se observa inse, că este fórte mare lips'a de suboficiari, carii se fia sciutu citi si scrie, in care arta ómenii din acestu regimentu romanescu au remasu fórte tare innapoi (unendlich zurückgeblieben), si că de cându s'au infintiatu regimentulu, inca n'a ajunsu nicidecum asia departe, că se aiba tineretu esitu si din scóle nemtiesci; se crede inse că natiunea valacha (Die Walachische Nation) se va convinge despre folósele ce li va aduce statulu militariu, daca individii ei se voru indemná se invetie carte multa.

#### Pater familias sau economii familiei.

Acestu capitulu din raportu are câteva momente éra-si prea interesante din diverse puncte de vedere. Dupa infintierea regimentelor aparuse totu-odata unu decretu mai inaltu, care tinea, că se se aléga in timpuri de pace pentru fia-care familia câte unu pater familias, carele pe de o parte se fia scutitu de servitiulu militariu, sau incai obligatu la elu numai pe atát'a, încatu acelaia se-i remana timpu de ajunsu pentru purtarea economiei si ingrijirea preste totu de familia, fara care e peste putintia a o sustinè. Deslegarea acestei probleme inse s'au aratatu a fi in praxa fórte grea, din cauza mai vèrtosu că servitiulu granitiarilor cerea chiaru si in timpu de pace perfecta, a se scóte fórte multi individi dintr'odata la comande, la persecutare de banditi, la persecutarea familiilor emigrante, la custodii pe la statiunile oficiarilor de statu maioru, apoi ordonantii pentru scrisori, pazitorii sateloru si alte afaceri neprevedute. Numerulu barbatiloru de tóta categori'a in acestu regimentu ne este cunoscutu din informatiunile anteriori, precum si numerulu familiiloru câte aveau trebuintia de patres familias. Daca s'ar fi scutitu de servitiulu militariu câte-unu barbatu pentru fia-care familia, atunci pentru timpu de pace erau se remáie numai 710 individi in servitiu de tóte dílele. Acelu servitiu inse cerea pe fia-care dí in lunile de érna câte 695 de ómeni, éra in lunile de véra câte 908. Asia dara acei 710 granitieri abia ajungeau de schimbu pentru odata. Schimbulu pe la cordóne se facea la jumetate de luna, pre cându se cerea alti atáti ómeni si cu atátu mai multi cându se intèmplau góne mari de hoti, uneori cu câte 30, 60—100 de granitieri dintr'odata, mai alesu vér'a, pre cându bandele de talhari se inmultiau, căci iobagi'a érá fórte grea si la regimentele de linia se inrolau din acésta tíera mai totu romani; éra ei vedièndu că celelalte popóra conlocuitoarie nici-decum nu se imbuldiescu la regimentele de linia, cercau si romanii se-'si scape feciorii de servitiu militariu, care in acele timpuri erau asia dicèndu pe viétia, adeca până cându unu omu mai érá in stare se pórté pusc'a. Din aceste cause érá peste potintia a scuti pe patres familias de servitiulu militariu. Prin acésta inse suferiau prea multe familii daune grele in economi'a loru.

Inre aceste impregiurari raportulu ar dorí fórte, că numerulu granitiariloru se se mai inmultiesca in proportiune ceruta de impregiurari. De aici inca se póte cunósce caus'a, pentru care imperatulu Iosifu alu II-lea dupa siese ani trecuti dela revisiunea acésta de regimentu, 'si descoperise vointi'a si planulu de a mai infinti'a inca dóue regimente de granitieri romani, precum ne potemu aduce aminte din istori'a revolutiunei romanesci dela 1784, pre cându se dedese ordinu si se trimisese la Alb'a-Iuli'a comisari cu insarcinare, că se conscrie tóte comunele romanesci câte ar' voi se fia militarisate.

Inre aceste impregiurari grele raportulu face diverse combinatiuni, că nici regularitatea servitiului se nu suferè si nici economi'a familiiloru se nu scapete, mai vèrtosu că granitieri aveau se-si facea totu ei montur'a si curelari'a pentru timpuri de pace. Raportulu se mai încérca a combiná interesele servitiului cu ale economiei inca si pentru timpu de mobilisare in casu de resboiu, atátu in regimentulu I., câtu si in alu doilea. Noi inse trecemu preste aceste combinatiuni cu atátu mai vèrtosu, că ele in cursulu timpului au trecut prin mari schimbari.

#### Contributiunile granitiariloru.

La infintierea regimentelor de granitia in marele Principatu alu Transilvaniei se incheiase o invoiéla intre tíera si între auctoritatile militare supreme, dupa care locuitorii conscriși la regimentele de granitia au remasu scutiti de asia numit'a dare a capului si de asia numita taxa protectionala, éra alte contributiuni ale tíerei, anume pe mosii si pe vite trebuia se le plătesca si granitieri, inse si aceste numai asia, că li se scadea a treia parte si aveau se plătesca numai dóue din trei.

Florinulu austriacu érá pe atunci de 60 cr., prin urmare granitieri plăteu florinulu numai cu 40 cr. Contributiunea tíerei se regulá in acea epoca dupa óresi-care chiei pe câte 6 ani inainte.

Conformu acelu arangiamente pentru cele cincigimete de granitieri romani si secui se aruncá pe fia-c' anu sum'a de 49751 fl. si 52<sup>2</sup>/<sub>3</sub> cr. Din acésta sun. cadea pe regimentulu I. romanescu 9824 fl. 26<sup>2</sup>/<sub>3</sub> cr. Acésta contributiune se aruncá pe averea familiiloru si pe meserii câte voru fi avèndu, precum de ex. caldari de vinarsu, mori, piue s. a. Folosulu curatu dela meserii dupa subtragerea speseloru érá incarcatu cu contributiune de 10%.

Dara anii diferiau multu in producte si in alte folóse. Administratiunea militara inse a ingrijitu indata dela inceputu si a prevediutu, că in anii buni póte se ésa sum'a mai mare decâtu sum'a de 9824 fl. 26<sup>2</sup>/<sub>3</sub> cr., éra in anii rei mai puțin. Intr'aceea raportulu observa, că starea economica a granitiariloru se ameliorase atátu de multu, încatu esiá suma mai mare de câtu acésta datorita fondului provinciei. Asia se decisè cu incuviintiarea inaltului consiliu, că prisósele din fia-care anu se fia capitalisate sub titlulu de Fondulu accrescentieloru. Acelu fondu crescuse dela 1771 până la 31

Octobre 1776 la sum'a frumoasă de 10280 fl. 22<sup>2</sup>/<sub>3</sub> cr., după-ce propri'a contribuțiune se administrase regulată la cass'a provincială. Prisosulu se administră era-si regulată la fondulu granitiarilor. Unulu din scopurile acestui fondu de reserva era totu-odata, că din acela se fă ajutati acei granitieri, carii s'ar' întemplă se ajunga reu prin focu, prin esirea apelor, prin grindina sau prin alte eventualități.

Contribuțiunile se scoteau în acele zile în timpul de v'era  $\frac{1}{3}$ , în lunile de érna  $\frac{2}{3}$  și fă-care granitierii aveau carticic'a sa de dare, unde i se petrecea totu ce platea, fă-care prin oficiarii companiilor.

S'a mai ingrigitu încă și pentru casuri de nepotintă, că precum se dice romanescé, ómenii se fă pasuiti, adevca compani'a se mai aștepte până ce voru fi în stare se platésca. Rectificarile se făceau cu rigóre; peste acést'a cu ocasiunea acelei revisiuni generalulu a luatú tóte carticelele familiilor și le-au collationatu elu însusi cu comissariulu.

La căpitólulu acést'a vine o împrejurare era-si caracteristica atâtú pentru epoc'a aceea, câtú și pentru timpurile posterióre până către 1848. Comisiunea militara aflase, că preotii romanesce gr. uniti din regimentu mai erau în restantia pe anii 1775 și 1776 cu sum'a de 454 fl. 38<sup>2</sup>/<sub>3</sub> cr., dara acei preoti nu voiau se platésca acea suma; ei se provocau la privilegiulu lorú datu de către imperatia, apoi și la articolulu de lege 4 din 1744, prin care preotii de religiunea gr. catolica erau classificati în conditiunea și rangulu preotilor catolici și a celorlalte confessiuni privilegiate în acést'a tíera; cu alte cuvinte, preotii gr. catolici (uniti) se considerau a fi în class'a nobililor, prin urmare scutiti de ori-ce contribuțiune către statu, precum erau scutiti toti aristocratii de ori-ce conditiune, cu esceptiune de asia numitii „nobiles unius sessionis“; dara și pentru acesti'a au fostú destula c'erta în cursulu timpurilor. Se dice cu adevératu, că acea suma de 454 fl. se cerea de către acei preoti numai pentru prisosulu de pamentu, pe care ei 'lu aveau ei preste asia numit'a portiune canonica, și se defipse de mai înainte la aratura de 20 galete înenatura și la 15 cara de f'enu, apoi acei preoti nici pentru vite nu erau datori se dea contribuțiune, precum dedea celalaltu poporu. Preotii inse voiau se fă scutiti de ori-ce contribuțiune pentru ori câtú mosia ar' avea, precum erau scutiti toti nobilii. Caus'a f'ú înaintata la guvernulu civile, de unde vení resolutiunea negativa pentru preoti, încátu adevca ei fusera scutiti de contribuțiune numai pentru portiunea canonica.

În acela-si timpul cerusera și capelanii gr. catolici, că se se taie și pe sam'a lorú portiune canonica din hotarul comunei, dar' li s'au denegatu, precum s'au și potutu prevedé, după-ce se scia, că a costatu dieci de ani de lupte, până cândú s'au castigatu portiuni canonice chiar și pentru parochi. Preotimea unita se provocá în acelu timpul necurmatu la episcopulu Grigorie Maioru din Blasiu, despre care diceau ei către generalulu Rall, că preá S. sa iau asiguratú, cumcá este voin-

ti'a prea înalta a imperatului, că densii se remaie scutiti de ori-ce contribuțiune. Este prea adevératu, că precum înainte de aceea episcopulu Inocentie Clain amblase în ruptulu capului că se castige drepturi pentru clerulu seu, până cândú au ajunsu că se móra în exiliu la Rom'a în saracia estrema, întocm'a și episcopulu Gr. Maioru atâtú se mai sbuciumase pentru clerulu seu, până cândú f'ú surpatu de către vrajmasi și silitu a-si parasí scaunulu episcopescu.

De aci înainte revenindu raportulu la asia numitulu fondu de accrescentie specificatu mai în susu, se arata că în cei cinci ani din urma se platisera granitiarilor nenorociti prin focu 559 fl. 40 cr., era celorú daunati prin esirea apelor 1204 fl. 42<sup>2</sup>/<sub>3</sub> cr. Aci apoi se mai propunu unele mijlóce de ajutorarea granitiarilor în casuri de daune ce li s'ar' întemplá.

#### Dilerii (Zsellerek, Inquilini) din regimentulu I.

De aci mai la vale apare dintr'odata în regimentulu I. o alta clasa de ómeni sub nume de dilerii (inquilini, zsellerek), adevca provincialisti, carii venindu din alte tinuturi și mai alesu din iobagime, se asiediau în câte o comuna de granitieri, sustinendu-se acolo cu munc'a mânilorú și locuindu sau la câte unu granitieriu, sau făcendu-si câte o casciora; mai tineau și vite, pe care granitierii le suferiau că se pasca pe hotarul lorú. În conscriptiunea din 1777 numeratu acelorú dilerii apare numai de 310. Acesti dilerii încă erau supusi la contribuțiune, care inse nu se computá în sum'a platita de către granitieri, ci guvernulu civilu o aruncá și încassá separatú. Raportulu dice, că acést'a este o nedreptate și propune a se mijloci, că dilerii se platésca contribuțiunea totu la fondulu granitiarilor, pe alu carorú hotaru își câstigá ei pânea de tóte zilele; era aci se provóca la regulamentulu granitiarilor militari romani confirmatu de către imperatulu, unde pe pag. 31 §. 83 se prevedu casurile, în care după organizarea definitiva a regimentelorú, mai curéndu sau mai târdiu voru veni pe teritoriulu lorú comercianti, profesionisti și alti ómeni straini, dela cari se fă permisú a se luá câte o taxa moderata numita taxa de protectiune, din partea regimentulu. Din raportu nu se mai vede că ce resultatu va fi avutu acea propunere a generalulu Rall.

#### Cass'a și exactitatea comptabilitatii.

Cu acést'a parte a lucrarei comisiunei raportulu se ocupa fórté pe largu. Noi că din curiositate vomu însemná aci numai unele cifre principali, din care se póte vedé immens'a diferentia între comptabilitatea ce se portá pe teritoriulu regimentelorú, și între ceea ce nu se portá mai de locu în comitatele feudali. În 15 positiuni principali ale cassei aflámu intratele cu sum'a: 141 mii 314 fl. 14 cr.  $\frac{5}{6}$ , era esitele: 118 mii 194 fl. 46<sup>3</sup>/<sub>6</sub> cr. Cass'a restu 23 mii 119 fl. 27<sup>3</sup>/<sub>6</sub> cr.

Nu mai bani în depositu erau 2893 fl. 50. Pentru zidiri de cuartire se cheltuise până în 1774 sum'a de 1134 fl. Bani pentru cerealie se adunaserá 4778 fl.

Bani pentru montura: 1891 fl. etc. De aci încolo vinu detailuri care potu se interesedie pe unu comptabilu din dñele nòstre; dara nu si pe unu istoricu.

Dupa-ce a terminatu abia cu comptabilitatea, raportulu trece la asia numitele allodiaturi, adeca la corpulu de mosii, case, càrciume, macelarii, dreptu de vènatu si pescuitu, taxe de comerci, din care comunele respective aveau se traga venitu, éra aceste erau 22 in districtele numite mai in susu. Venitulu aceluor allodiaturi a fostu in 4 ani, adeca dela 1772—1775 in suma de: 23,117 fl. 35<sup>4</sup>/<sub>12</sub> cr. Suma fòrte considerabila acést'a pentru epoc'a de inainte de o suta si mai bine de ani.

Conturile acestoru allodiaturi suntu éra specificate cu de-a meruntulu unulu càte unulu in fia-care comuna. Se mai vede si o rubrica de zidiri nòue si de reparaturi radicali, anume la patru mori si la vre-o patru càrciume diñ comunele Hatiegu, Cugiru, Margineni, Orlatu si Vaid'a-recea in suma de 16,154 fl. 34 cr.; la care apoi se observa, cà zidindu-se pe acele proprietati allodiali ale comuneloru, venitululu lor va cresce in gradu considerabilu.

#### Magasine de cerealii.

Administratiunea militara ingrijise inca si pentru magazine de reserva pe la comunele granitialesci, in care se dea toti locuitorii càte o cantitate de produse pentru casulu càndu ar urmá càte unu anu atátu de reu, in càtu locuitorii se nu se ajunga cu càtu au potutu produce in acelasi. Aici inse raportulu observa, cà din cause proprie tieriei acesteia, magazine de acelea inca nu se potu infintia, dara in loculu aceluora s'au aflatu unu altu mijlocu pentru ajutoriu in anii rei, adeca de a-le dá bani imprumutu, pentru-cá se-si cumpere bucate, sau adeca se li se cumpere si impartia sub controla. Acést'a s'a intemplatu pàna atunci in trei ani. In 1767 li s'au cumparatu de 2000 fl.; in 1771 de 850 fl. 30 cr., in 1882 de 492 fl. 36 cr.; in suma totala: 3343 fl. 6 cr. Din acea suma granitarii platisera 1435 fl. 31<sup>7</sup>/<sub>8</sub> cr. si raportulu crede cà si restulu se va incassá fàra mari greutati.

(Urmèdia.)

#### Directorulu de scòle Georgie Sincai.

Vièti'a nemoritoriului Georgie Sincai se afla descrisa de càtra multu regretatulu nostru compatriotu repausatulu Alessandru Papiu Ilarianu. Studiulu de dóue luni pe care ilu facuse biografulu asupr'a vietiei celei multu agitate a lui Geòrgie Sincai din documentele si datele càte le avuse la mana, a fostu prezentatu la timpulu seu societatiei academice romane din Bucuresci cá discursu de receptiune si a fostu ascultat si primitu de càtra colegii noului membru alesu cu cea mai calduròsa placere si lauda. Dar precum ni se intempla cu cei mai multi barbati ai nostri renumiti carii au traitu, au lucratu si au suferitu intre anii 1780, —1840, ori càtu se adopera biografii lorù cá se le scò-

tia la lumina tóte peripetiile vietiei lorù càte merita a fi conservate prin tipariu pentru posteritate, mai nici intr'unu casu nu li se implinesce dorinti'a. Acei betrani ai nostri cu prea puçina exceptiune n'au facutu in totu cursulu vietiei lorù mai nimica pentru sine, cì totulu pentru nefericitulu poporu romauescu, pentru limb'a, literatur'a, istori'a, biseric'a, scól'a si in genere pentru emanciparea lui de sub jugulu sclaviei. De aici vine, cà la multi dintre barbati cei mai renumiti nu aflamu insemnatu nici macaru anulu nascerei si alu mortii, éra déca unii din ei au fostu si casatoriti, nu cunòscemu nici relatiunile familiei lorù. Georgie Sincai totu a mai lasatu càte cev'a insemnatu si din vièti'a sa; cu tóte acestea partea cea mai insemnata a vietiei sale, adeca activitatea sa cá professoru si directoru in Blasiu, este asia de puçinu cunoscuta din acte, încátu chiar' si in biografi'a scrisa de Papiu lacun'a acést'a se simte tare. A voitu inse o prevedintia binefacatòre, cá pe lãnga multele manuscrite ale lui Sincai conservate cu grija in arhivele episcopiei gr. cat. din Oradea-mare se remaie si càteva acte parte mare oficiòse, din care se potu aflá si cunòsce mai multe inprejurari ale scòleloru din Blasiu pentru care Georgie Sincai in cele din urma venise in atingere neplacuta nu numai cu episcopulu seu, ci chiar' si cu guvernulu provincialu.

Credindu noi, cà mai multe din acelea acte potu se aiba valòre istorica, le vomu reproduce aici in extrase romanesci, éra in limbile originali in care se afla ele, se voru publica totu in Transilvani'a, pe care noi o consideramu totuodata cà unu micu magazinu de documente istorice pàna atunci, pàna càndu nu se voru afla alti literati, ca se-i impla colònele acestui organu alu Asociatiunei nòstre cu alte produse literarie si scientifiche mai folositorie, esite din pèn'a densiloru.

Actele oficiali pe care le avem noi la màna din dñele lui Georgie Sincai, se ocupa mai multu numai cu planulu infintiarei scòleloru normali din Blasiu si alu unoru asia numite triviali din diverse parti ale Transilvaniei. Ele se incepu dela anulu 1775 si se continua pàna la 1795. Le vomu lua pe càtu se póte in ordine chronologica, premitemu inse, cà la unele nu este pusu anulu in care au emanatu, dar' se póte combiná din contextu cam in ce anu au potutu se emane.

In anulu 1775 21 Iuliu Nr. gub. 4333 gubernulu Transilvaniei adressadia càtra o comisiune guberniala o resolutiune, in care isi arata indestulirea sa cu luarea mesurorulu pentru edificarea unui localu de scòle normali in Blasiu, si provocandu-se la unu raportu din 13 Iulie alu acelu anu, pe lãnga ce lauda zelulu, face observarea, cà intru intielesulu unui rescriptu regescu, a càrui data nu se pune, totu materialulu, precum si munc'a de màna si caraturile erau obligate comunitatile si respective possessorii locuriloru cá se le dea la edificarea acestui feliu de scòle; asia dara gubernulu declara, cà acele materiali si prestatiuni, precum si darea de lemne nu le póte aruncá asupr'a altora, cì trebue se le implinesca cei numiti in rescriptulu regescu, éra plat'a zidariului se va numera.



la timpulul seu din fondulu anumitu de càtra Majestatea Sa. Subscrisu: br. Samuel Bruckenthal gubern. si Iosifu Molnár secretariu

Din 9 Novembre 1776 Nr. 5065 érași vine o resolutiune guberniala la unu altu raportu relativu totu la edificiuulu scólei normale din Blasiu, din care aflamu, cà gubernulu nu prea e indestulatu cu inaintarea lucrariilor si comitte blasieniloru, cà se stea cu totudeadinsulu de lucru cu atàtu mai vèrtosu, cà Majestatea Sa imperatulu a binevoitu a porunci de repetite-ori, cà acelu edificiu sè se gatésca càtu mai curendu. Subscrisu: comitele Nicolae Bethlen si M. de Sonnenberg secretariu.

Sub dat'a din 7 Martiu 1777 aflamu o adresa data càtra episcopulu romaniloru gr. catolici in Blasiu din sessiunea asia numitei „tabulae continuae“ a comitatului Albei inferiòre cu resiedinti'a in Aiudu. Oficiulu comitatului face episcopulu cunoscutu, cà a primitu din nou unu ursoriu dela gubernu, in care comitatulu este provocatu, cà tinèndu-se strictu de ordinele anteriori, se ingrijiésca pentru càtu mai curend'a terminare a edificiuulu scóleloru normali din Blasiu. Deci comitatulu invita ex officio pe excellenti'a sa episcopulu, cà de càte ori voru fi necesari muncitori cu bratiulu din partea comitatului la edificarea acelor scóle, sau atunci càndu se voru apucá de lucru, episcopulu sè se puna in cointielegere cu comitatulu, càci acesta conformu prea inaltelor ordinatiuni, nu va lipsi a-si implini datorinti'a.

Totu din anulu 1777 Februariu 22 aflamu o adresa a susu numitei comissiuni indreptata totu càtra episcopulu Fagarasiului cu residentia in Blasiu. In actulu acesta numit'a comissiune provocàndu-se la unu raportu alu comitatului Albei inferiòre, care semana cu o denuntiare asupr'a episcopulu, cà si cum acest'a nu ar voi se intinda ajutoriu eficace la ridicarea edificiuulu pentru scól'a normala, comissiunea muștra totu-odata pe episcopu, cà pàna in acea di nu dedese vre-unu respunsu respicatu si anume o declaratiune in acelu intielesu, cà implinirea vointiei imperatèscii se fia càtu mai multu accelerata; de aceea comissiunea si cere dela episcopu informatiune exacta in sensulu aratatu. Subscrisi: comitele Nicolau Bethlen si br. Iosifu Miske in numele comissiunei publico-ecclesiastice.

Din aceste dóue acte mai din urma se vede, cà intre episcopu si comissiune se escasera unele neintielegeri, care se afla indigitate si in alte acte; dar natur'a neintielegerei nu póte fi bine cunoscuta; se pare numai, cà comissiunea dedea prea-inaltelor dispositiuni relative la edificarea scóleloru normali din Blasiu unu intielesu, éra gubernulu si comissiunea guberniala cu totulu altulu.

Sub Nr. 2226 din 9 Aprile 1782 gubernulu Transilvaniei face cunoscutu episcopulu gr. cat. dela Blasiu, cà cu respectu la denumirea professoriloru, la infintierea scóleloru, la introducerea metodulu normalu venise unu decretu reg. prea inaltu din 12 Dec. 1781, care se comunica episcopulu in esterasu, dar cu acea intimatiune, cà catechetu la scól'a din Blasiu este acilea (in promptu sit, adeca Pater Georgius Schincai Hieromonachus), care

si luase mai de inainte instructiune in metodulu catecheticei la scól'a normala din Vien'a. Subscrisu in numele gubernului cu resiedenti'a in Sibiiu br. Samuel de Bruckenthal, éra subscriptiunea secretariului lipsește.

Din acestu actu gubernialu inca se pare cà scóte capulu o neintielegere intre gubernu si episcopu asupr'a persónei lui Georgie Sincai. Insemnamu aci, cà pàna in 12 Augustu 1782 episcopu alu Fagarasiului fusese totu Grigorie Maioru, care tocma in aceea di se lasase de episcopia si totu atunci sinodulu adunatu au alesu pe cei trei candidati, dintre carii apoi in 21 Octobre 1782 a fostu denumitu Ioanu Bobu. Acésta observatiune trebuiamu se-o facemu la locul acést'a si inca cu adaosu, cà de si Ioanu Bobu fusese denumitu episcopu in 21 Octobre 1782, dara preconisarea lui de càtra scaunulu Romei s'a intemplat abia in 15 Dec. 1783, éra hirotoni'a lui s'a facutu in Blasiu de càtra acela-si Grigorie Maioru numai in 6 Iuniu 1884. Aci dara damu peste unu asia numitu interregnum de aprópe 2 ani, in care timpu inse au emanatu mai multe acte relative la scólele din Blasiu, intre care càteva ne dau testimoniulu tristu despre nespusele traganari si pierderi de timpu in comunicatiunea oficiala dintre Sibiiu si Blasiu.

\* Susu citatulu decretu din 12 Dec. 1781 ilu avemu si noi acilea numai in extractu, care inse este fórtè nefavorabilu pentru scólele din Blasiu, asia cum se vedè elu in copi'a nóstra. Se va fi aflandu si originalulu aceluia undeva; dara sune elu anume cu respectu la directiunea suprema a scóleloru ori si cum, astadi, dupa mai bine de o suta de ani elu este caditu in desuetudine, si chiar daca nu ar fi casulu acest'a, astadi elu ar loví fórtè greu in legile care asigura confessiuniloru religiòse dreptulu loru asupr'a scóleloru confessionali, prin urmare nu mai póte se aiba nici o valóre. Ceea ce aflamu fórtè demnu de insemnatu din acelu decretu dela 1781 este, cà elu constata pe temeulu unui raportu alu comisariiloru, cumcà in Blasiu numerulu tinerimei scolastice a crescutu atàtu de tare, încàtu dice monarchulu, cà acolo trebue sè se ridice inca si alte scóle si respective se fia largitu edificiuulu destinatu pentru scólele de acolo. Deci monarchulu comitte gubernulu Transilvaniei, cà se insarcinedie pe asia numit'a comissiune a studiiloru din tíer'a, cà se prepare unu planu nou pentru scólele care suntu a se mai infintia la Blasiu, se faca si unu calculu pentru càtu au se coste, apoi tóte acelea elaborate se le submita Majestatèi sale pentru aprobare. Totu in acestu decretu imperatulu Iosifu afla, cà dupace numerulu tinerimei romanesci scolastice se inmultiesce asia de tare, prin acést'a se arata si necesitatea infintierii de scóle triviali, de aceea imperatulu permite cà sè se caute unu individu bine deprinsu in metodulu de invetiaturi normali si cunoscatu de limbile necesarie in Blasiu, ér' aceluia se i se asigure salariu de 150 fl. pe anu, spre a i se platí din fondulu scóleloru normali, si cu acea conditiune, cà pre langa acea plata episcopulu se-i dea locuintia cuvenita si ajutoriu in producte naturali. Mai departe monarchulu co-

mitte episcopului, că de catechetu se denumésca pe unul dintre ieromonachii din Blasiu, carii si asia sunt obligati in vèrtutea literelor fundationali ale acelei monastiri, că se functionedie in calitate de professori; dara catechetulu se nu aiba inca si altu salariu specialu; éra daca intre ieromonachi nu s'ar aflá vre-unulu, carele se cunósca bine metodulu normalu, episcopulu se-lu trimita in Sibiiu la scól'a principala de acolo cá se invetia. Subscrisu: Josephus m. p., Thadeus Baro a Reibach m. pr. Ad mandatum Sacrae Caes. Regiae Majestatis proprium. David Székely m. pr.\*)

Totu din anulu 1782, Octobre 15, Nr. 7329 s'a emanatu unu decretu alu gubernului tiei adresatu vicariului generalu ieronomachu Ignatie Darabant. In actulu acest'a gubernulu dice, că d. inspectoru primariu alu scóleloru nationali a informatu pe gubernu despre starea scóleloru din Blasiu; deci in urmarea aceluia gubernulu comitte vicariului generalu (pe timpulu vacantiei scaunului episcopescu), că scól'a nationala din Blasiu se-o impartia in dóue clase si se o numere intre scólele primarie, éra catechetulu acelei scóle se fia conformu ordinatiuniloru anterióre parintele Georgie Sincai, carele se fia si directoru localu, si sè se pórté cu subordinatiune cuvenita cătra episcopu, cătra directorulu regescu si cătra inspectorulu primariu alu scóleloru nationale. Totu prin acestu decretu suntu denumiti cá docenti (magistri) individii: Ioanu Papp si Samuilu Coltoru. Fia-care din acesti'a voru avea salariu câte 75 fl. din fondulu scóleloru nationali; éra deputatu in grâu si in lemne le este promis de cătra d. episcopu alu Fagarasiului; acelu deputatu ei se-lu impartia dreptu in dóue. Intr'aceea pâna cându se va terminá noulu edificiu alu scóleloru, vicariulu generalu se ingrijésca de locuinti'a loru si de comoditate, adeca de localu pentru instructiunea scolariiloru. Subscrisu: br. Samuel Bruckenthal.

In anulu 1783 Dec. 27 sub Nr. 8680 gubernulu tiei vine éra si numele Ces. r. Maj. Sale Apost. cu unu decretu adresatu totu vicariului generalu Ignatie, in care acela-si gubernu descopere, că Georgie Sincai cá directoru alu scólei nationale din Blasiu arata lipsele acelei scóle, cum si lipsele docentiloru si ale sale, in urm'a carora se iau urmatórele mesuri: In cătu pentru lipsele docentiloru, Reverenti'a Sa D. Josephus Martonffy in calitatea sa de inspectoru alu scóleloru nationale inaintase inca din 5 Dec. 1782 o representatiune cătra inaltulu tesaurariatu regescu (ministeriulu de finantie ale Transilvaniei); mai departe acelu-si parinte Sincai i-se comite, că pentru recuisitele necesarie la invetiatura in scóle, precum suntu scaunele si mesele, se prepare si se submita unu calculu de spese, pe temeiulu caruia sè se faca tóte cele de lipsa conformu prea inaltei intentiuni a Maiestatiei Sále pentru scólele din Blasiu. Mai departe, încátu pentru reparatiunile celelalte necesarie la localulu de scóle dice ace-

\*) „Quoniam autem Commissariorum relatio perhibet numerum studiosae juventutis Balázsfalvae ita acrevisse, novae ibidem scholae erigi, et respective aedificium pro scholis hactenus destinatum ampliari debeat.“

la-si gubernu, că chiar in acea di din 27 Dec. s'au adressatu cătra tesaurariatululu regescu, că se ingrigésca de facerea acelu reparaturi, precum si de locuintie pentru unulu dintre docenti, carele éra insuratu. In fine încátu pentru recuisitele mai merunte s'au assignatu câte 20 fl. pe anu, adeca o suma precum se dedea si la scólele normalu regesci din Sibiiu si Clusiu din cass'a scóleloru nationali, éra acei 20 fl. are se-i ridice parintele Georgie Sincai pe lângá cuitantia ce va dá dela sine, despre care tesaurariatululu a fostu asemenea anuntiatu. Mai departe se i-se declare directorulu Sincai, că excursiunile aratate de elu cá facute in afaceri scolastice n'au locu, daca nu voru fi recunoscute de necesarie si aratate de cătra d. Iosifu Mártonffy inspectoru primariu alu scóleloru nationale; éra salariu in sensulu rescriptului reg. din 12 Dec. 1781 lui Sincai nu-i compete. Subscrisu: Sam. br. Bruckenthal.

(Urmédia.)

## Prefatiune

*la cartea dlui dr. Atanasie M. Marienescu: Cultulu paganu si crestinu.\*)*

Cunoscinti'a de sine conduce pe individu la perfectiune si independentia.

Unu poporu carele se cunósce pe sine dupa istori'a sa, religiunea sa si datinele sale, e capabilu de o cultura nationala, si prin acést'a isi face viitoriu mai bunu.

Unii scriitori straini ne-au denegatu continuitatea nationalitatii romane dela coloniile lui Traianu in Daci'a, si existinti'a nóstra neintrerupta in patri'a nóstra vechia. Alti invetiati straini ne-au atacatu nationalitatea chiar si in datinele populare, adeca in cultulu familiaru, impunèndu-ne dieitati straine si cultu primitu dela alte popóra.

Acesti'a din urma ne-au atacatu mai tare romanitatea. Unu poporu isi póte pierde limb'a nationala prin amalgamisare, dar' cultulu familiaru, sustinutu prin felurite datine stramosiesci nu-lu pierde, sau numai in parte mica, si acelu cultu remane unic'a legatura de mii de ani intre stramosi si nepoti.

Aceste suntu motivele ce m'au indemnatu cá se culegu datinele si credintiele poporale ale cultului familiaru alu Romaniloru, si prin acést'a se contribuescu la cunoscinti'a de sine a loru si se aparu romanitatea si pe acestu terenu, căci aci se póte cunósce mai bine originea poporului, viéti'a lui, si tóte ideile si secretele lui.

Acestu terenu pâna acum a fostu necultivat de invetiati nostri. Suntu multi ani de cându me ocupu cu culegerea si studiarea datineloru romane de adi, si am lucratu opulu. Datinele inse au pretiulu loru distinsu romanescu, daca suntu studiate si esplicate dupa originea si elementele loru.

In acestu studiu am ajunsu la acelu resultatu; că trebuiá sè premérgea cunoscinti'a serbatoriloru si datine-

\*) A se vedé Nr. 3—4, pag. 30.



loru romane vechi, si aloru religiunii crestine, pentru-că numai prin ajutoriulu acestor'a se pôte demonstra ce e elementu curatu romanu vechiu, ce e curatu crestinu — si in unele datine ce e elementu romanu vechiu — fãra de canalulu religiunei — s'a increstinatu si ce elementu crestinu s'a inpagãnit?

In acestu studiu am ajunsu si la acea convingere, cã nu e ñestulu si nu e practicabilu, cã se incepu de-a dreptulu cu „serbatorile si datinele romane de adi,“ si fia-ce materia se o explicu numai de locu, pentru-cã ast'felu asiu citã numai frãnturi din mitologi'a romana vechia si din religiunea crestina, fãra cã cititoriulu se aiba ideii curate despre sistemele acestoru culturi, si fãra cã se fia deplinu orientatu in legatur'a celoru vechie cu a celoru de adi. Pentru acest'a, in interesulu sciintiei si alu literaturii romane, am lucratu inca dõue opere, cari se premérgea serbatoriloru si datineloru romane de adi, si cari suntu menite de a formã tomulu I. si alu II.

### Tomulu I.

#### Serbatorile si datinele romane vechi.

Mitologi'a romana vechia am organisat'o intr'o sistema nõua, dupa carea nu se afla opu nici in literaturile straine. Am primitu sistem'a calendaria de a merge di dupa di cu serbatorile, datinele si cultulu familiaru, precum si cu cultulu publicu.

Idea originala adeveru, e in „Fastorum libri“ a lui Ovidiu, dar' acest'a are numai siese carti, pe siese luni ale anului. Eu nu numai am indeplinitu acele siese, mai am facutu inca siese, pentru lunile remase.

Tomulu I. sta din partile urmatõre:

1. Serbatorile relative cari s'au tñnutu in luna si di hotarita.
2. Serbatorile conceptive sau mutatóre, cari s'au tñnutu in luna hotarita, inse diu'a loru s'a prevestitu la inceputulu lunei, ori s'a tñnutu la ocaziuni.
3. Ludi (jocurile) publici, asemenea cu dille hotarite in luna ori la ocaziuni.
4. Datinele la nascere, nunta si morti.
5. Notiuni despre mitologi'a dacica si romana vechia in Daci'a, din cei primi secolu pagãni.

### Tomulu alu II.

#### Serbatorile crestine vechi si de adi cu cultulu si datinele loru.

Premitiendu istori'a epoei inceputului religiunei crestine si sistem'a calendaria la crestini, opulu e lucratu dupa sistem'a tomului primu. Fia-care serbatõre e pertractata istorice, si astfelu se demonstra a fi de origine romana vechia, ori ebraica, ori din altu cultu orientalu, ori curatu crestina.

In cultulu si alte datine crestine, s'au luat u in considerare si diferintiele ce exista in cultulu si datinele bisericiei romano-catolice si reformate, anume la unele popõra.

### Tomulu alu III.

#### Serbatorile romane pagãne de adi cu cultulu si datinele loru.

Aceste suntu asemenea organizate in sistema calendaria pagãna a poporului, carea mai in tõte se nimeresce cu calendariulu tomului primu.

In esplicarea loru se face provocare la materiile din tomurile premise, si ast'felu demonstrare chiar pentru originea loru.

Ici colea trecu — precum afli de lipsa si la datinele de asemenea natura a altoru popõra, anume: slavõne si germane etc., pentru de a aretã diferintiele, si ast'felu de a demonstrã romanitatea cultului familiaru romanescu.

Nime altulu, pãna cãndu scriu aceste, nu a ajunsu de a cunõsce asia de afundu secretele vietiei poporului nostru. Nimicu alta pôte fi o fantãna mai buna pentru nationalisarea literaturii nõstre, decãtu tomulu acest'a si celu urmatoriu.

### Tomulu alu IV.

#### Elemente de mitologi'a daco-romana.

Acestu opu e de sine statatoriu, dar' are legatur'a sa deosebi cu tomulu alu treilea, incãtu totu acelea-si fiintie si elemente mitologice s'au pertractatu din altu punctu de vedere.

Isvõrele suntu inca: basmele (povestile), traditiunile, posesiile, farmecele, descantecelile si superstitiunile poporale romane.

Aceste patru tomuri formedia unu materialu de 80—90 de cõle tiparite.

Daca cãndv'a s'au potutu asemanã atari carti cu asia numitele carti sibilice pentru poporulu romanu, atunci suntu aceste, in specie cele dõue din urma.

Nu cumv'a si aceste suntu destinate cã se ajunga sõrtea celõru sibilice?

Oraviti'a, 1874.

Dr. At. M. Marienescu.

### Episodu istoricu din 1784/5.

*despre plansoriile fostiloru iobagi substernute la imperatulu Iosifu II-lea. (Dupa Fr. Szilãgyi.)*

Domnii de pamentu pagubiti prin cei resculati se ducu la faci'a locului, pentru-cã se li-se dea inapoi averile; sparia in multe moduri pe iobagi si fi silesco cã lucrurile rapite se le dea indereptu in natura, sau in bani numerati si asia iau cu forti'a si cu mijlõce aspre cãndu dela comune, cãndu dela privati bucate, vinu, vite si ori-ce afla de luat u; pretindu desdaunare deplina, ba storcu si pretiuri indoite si asia se facu ei insii judecatori in caus'a loru, si batendu, inca si ranindu pe poporu ilu amarescu. Iobagii sunt ingreunati a dã pentru nemesi si pentru soldati diverse producte, ba inca pentru acesti din urma si victualii, paseri de casa si vite, fãra quietantia sau fãra a li-se socoti in contributiune.

În mai multe locuri pentru produsele administrate pe sam'a trupelor nu li s'au datu desdaunare de cincii si de mai multi ani, nici nu li s'au computatu în sum'a contributiunei.

Iobagii magiari nu pórta sarcinele publice în aceea-si proportiune cá romanii, éra între impregiurarile de fația acei'a suntu cu totulu scutiti.

Domnii si iobagii magiari calumniédia, batjocorescu, inca si batu pe iobagii romani; éra alte-ori îi amarescu prin vorbe fórte urite însuflátore de ura si demne de pedépsa aspra. *Din aceste cause romaniloru le este preste putintia a mai locui între magiari si trebuie se fia separati si se li se dea functionari nemti si urbariu.*

Functionarii asuprescu si inpila pe poporu si afara de victualiiile peste mesura mari, 'lu mai jefuescu si în bani numerati.

Iobagii uneori suntu siliti cá se mérga la lucrulu Domniloru si în dile de serbatori.

Daca sesiunile de mostenire urbariali se impartu în câte 8 sau si 12 parti, se cere dupa fia-care deosebitu totu atáta robota urbariala, cáta se facea pentru sesiunea intréga, preste acést'a se mai dau câte 2 fl. si 33 cr., jumetate de stanginu de lemne, unu ulcioru de untu sau în loculu acelui'a 12 cr. — Mai de multu iobagii platéu dupa câte o sesiune intréga numai 5 fl. si 57 cr. mai dedéu si unu porcu de marime mijlocie. Pe la unele locuri iobagii facu peste érna de regula câte patru, vér'a câte dōue si mai multe septemani le petrecu totu în robot'a domnului; pe airea se afla în tóte dílele septemanei în robota, si preste acést'a platescu dupa fia-care sesiune câte 22 florini. Femeile si fetele suntu silité a inplini munc'a femeiesca în locuintiele domnesci, fára a li-se socotí intru nimicu. Unii iobagi platescu pentru nevestele lorú câte unu florini si preste acést'a cu titlu de rescumperarea unoru tiesaturi câte 30 cr.

Alti jobagi din unele domnii suntu siliti se dea câte 70—80 de cara pentru transportulu bucatelorú domnesci la Ungari'a, éra dupa-ce din caus'a drumului îndelungatu le peru vitele, nu li se da nici o desdaunare.

Unele sate suntu obligate se primésca dela proprietari vinu în pretiu celu puçinu de 25 fl. apoi de si nu-lu primescu, totu trebuie se-i platésca pretiulu.

Tóta cas'a este obligata se platésca câte 6 cr. sau câte o mertia de prune de câte 60 de cupe, se admindre 60 galete (cubulus) ovesu, computandu tóta ferdel'a cu 9 cr. Pentru morile de chartia dau sdrantie si daca nu le au, trebuie se dea albituri care se potu folosi. La dile de nascéri dau o gâina, la pasci o cósta de porcu sau în locu de aceea 17 cr.; altii dau la s. George unu melu grasu, la pasci si craciunu câte o gâina si 10 óua. Var'a dau doi pui, doue mertie de ovesu, doue sute de melci, o bucata de resina.

Vinulu celu reu proprietarii sau arendatorii lorú ílu punu la càrcimele din satele iobagesci, si fára cá se platésca celu puçinu 3 cr. de védra, si apoi totusi daca

vinulu se strica sau nu-lu potu vinde iobagii, suntu siliti se-i platésca pretiulu. Pe la locurile mai departate de locuinti'a domniloru iobagii suntu siliti se prepare si se transpórte cu carale câte 1000 pari de vie dupa fia-care sesiune. Sub acelu pretestu, cá iobagii între Craciunu si Pasci se nu fia obligati a-si plati taxele, locuitorii satelorú situate mai pe aprópe de residentiele domniloru suntu siliti cá la Craciunu se-si màne vitele în curtea domnului, si atunci se-i dea lui unu bou grasu, éra la Pasci altu bou ingrasiatu în pretiulu pre care 'lu va dictá elu; afara de acést'a totu câte doi sau trei iobagi dau în fie-care anu unu purcelu grasu în natura, sau 'lu rescumpera în bani numerati. Mai de multu luau din porci alu diecelea, acuma iéu totu pe alu 5-lea, éra déca suntu de sementia, dupa fia-care purcelu dau 15 cr. Dela câte 10 capete de oi iéu un'a si cu acést'a totuodata si melulu ei.

La grapatu injuga si pe ómeni cá si pe vite.

Pentru pascutul de doue capre facu robota câte o di.

Pentru ghinda plateau mai înainte 3, acuma 6 cr.

Domnii de pamentu iobagescu pe ómenii liberi cu calcarea legiloru. Daca móre unu iobagiu, averea lui o cuprindu domnii, ér' pe fetiorii lui sau îi dau în catane sau îi facu sierbi.

Pescutul este permis numai pe alocurea, éra daca prindu doi pesci, unulu este alu domnului.

Pamenturile de aratu, livedile si padurile le iéu dupa placulu lorú si apoi iobagii spoliati de paduri suntu siliti a cumpara lemne scumpe si pentru câte unu stanginu de lemne a face une-ori câte 30 de dile, éra daca vitele lorú mergu în padure, sufere pedepse aspre.

Caratorii de sare si alti dileri de si nu au mosia extravilana, sunt încarcati cu contributiuni si taxe grele, éra aceia carii nu platescu taxa, adeseori facu câte 4 si mai multe dile de lucru preste septemàna.

Suntu multi dileri si de aceia, carii n'au locuri extravilane si carii cu puçinu mai înainte sub titulu de taxa au platitu câte 51 cr., éra acuma platescu 4 fl., inca si 30 cr. si totusi facu robota.

Arendatorii asuprescu pe iobagi preste mesura. S'au plansu mai multi, dára la recoursele lorú înaintate la Majestate pâna în diu'a de astadi nu le-au venitu resolutiune, éra de atuncea se pórta cu ei si mai aspru, si macar cá dela gubernu si dela curtea imperatésca continua au primitu decrete favorabili, totusi ei nu vedu nici unu folosu din acelea.

Afara de celea spuse pâna aici, pe functionari iau acusatú inca si cu mai multe nelegiuri mai mici sau mai mari comise în deregatoriile lorú, de exemplu: cá pe soldatii invalidi, de si aceia n'au nici o posesiune extravilana, totusi îi asuprescu cu sarcine publice si cu contributiuni; cá pe acele veduve care si-au perdutu pe barbatii lorú, dintr'o cauza sau alta în decursulu rescólei, le-au încareatu si pe 1785 cu contributiune asia de mare, cá si cum aru trai barbatii lorú.

## Academi'a romana din Bucuresti.

Program'a lucrurilor sesiunii generale din anulu 1885 a fostu acésta :

1. Raportulu secretariului generalu despre activitatea academiei si a sectiuniloru in decursulu anului incetatu. (Art. 17 statute si art. 12 regul.)
2. Alegerea comisiunii pentru esaminarea lucrurilor facute de delegatiune in decursulu anului incetatu, a comisiunii pentru cercetarea compturiloru din anulu incetatu si pentru combinarea budgetului pe anulu 1885—1886. (Art. 27 regul.)
3. Darea de séma a domnului Hasdeu despre lucrarea marelui etimologicu alu limbei romane.
4. Discursulu de receptiune alu domnului Florianu Porcius si respunsulu dlui dr. D. Brandza.
5. Raportulu comisiunii insarcinate cu cercetarea cartiloru intrate la concursu pentru marele premiu Nas-turelu de 12,000 lei si premiulu Eliade de 5000 lei.
6. Raportulu comisiunii insarcinate cu cercetarea lucrurilor delegatiunii in decursulu anului 1884—1885 (Art. 27 regul.)
7. Raportulu asupr'a starei financiare a academiei (art. 7 lit. b. statute).
8. Cestiunea ortografiei. Continuarea discutiunii asupra lui *u* mutu finalu.
9. Determinarea subiectelor de pusu la concursu pe anii viitori. (Art. 7 lit. a. statute.)
10. Determinarea subiectului ce este a se pune la concursulu premiulu Eliade Radulescu de 5000 lei pentru anulu 1888 (Art. 95 regul.)
11. Alegerea unei comisiuni pentru cercetarea colectiuniloru de arii populare romane, cari se voru presentá la concursulu premiulu Heliade-Radulescu de 5000 lei pe anulu 1886.
12. Alegerea comisiunii de 9 membrii pentru cercetarea publicatiuniloru ce voru intrá la concursulu premiiloru anuale in anulu viitoru 1886. (Art. 7 lit. c. statute.)
13. Raportulu comisiunii bibliotecei.
14. Formarea bugetului pe anulu 1885—1886. (Art. 7 lit. m. si art. 40 statute.)
15. Dispositiuni pentru facerea unei nóue editiuni a „Istoriei romaniloru in epoc'a lui Mihaiu Voda Vi-tézulu“ de N. Balcescu.
16. Alegeri de membrii onorari si corespondenti.
17. Propuneri diverse din partea sectiuniloru si a membriloru.
18. Alegerea delegatiunii pe anulu viitoru 1885—1886. (Art. 7. lit. i. si art. 15 statute.)
19. Raportulu secretariului generalu asupra lucruriloru sesiunii generale. (Art. 12 Regul.)

*Raportulu secretarului generalu asupra lucruriloru academiei romane in decursulu anului 1884—1885.*

Domniloru Colegi!

Am onóre a ve presentá relatiunea lucruriloru academiei si a delegatiunii in decursulu anului academicu espiratu.

Inainte de tóte tinnu a ve asigurá, cá academi'a nu a suferitu nici-o perdere insemnata in urm'a nefastului incendiu, intemplatu chiaru in timpul sesiunii generale trecute. Neorenduial'a in care au fostu atunci aduse colectiunile nóstre a incetatu indata dupa inchiderea sesiunii, cá-ci inca in vacanti'a Pastiloru s'au pusu in ordine bibliotec'a, colectiunea manuscriptelor si a documentelor, éra academi'a si-a potutu tiné siedintiele ordinare in localulu seu. Facéndu-se apoi cercetare amenuntita, s'a aflatu cá perderea suferita de bibliotec'a academiei cu acea ocasiune este de 133 diferite brosiuri, din cari multe se afla in alte esemplare in bibliotec'a nóstra; in totalu o perdere cu totulu neinsemnata. Mai multe amenunte in acésta privintia ni se voru comunicá de comisiunea bibliotecei prin raportulu seu anualu.

Singur'a colectiune, care nu s'a pusu inca in orenduiala este colectiunea numismatica. Causele sunt doue: ántaiu greutatea de a classifica din nou o colectiune de monete adusa in disordine, si alu doilea lips'a de spatiu, cá-ci armariulu de astadi nu mai póte continé colectiunea nóstra.

In acestu locu am dorerea de a ve comunicá scirea intristatóre despre mórtea distinsului si cunoscutului filoromanu Ubicini, membru onorariu alu academiei. Simtientele lui de simpatie pentru romani si indelungat'a lui activitate pentru binele natiunii nóstre sunt de toti cunoscute. Prin mórtea lui amu perdutu unulu din vechii luptatori pentru inaintarea politica si culturala a romaniloru.

### *I. Siedintiele ordinare de preste anu.*

Siedintiele septemanale ale academiei s'au tinnutu regulatu si au fostu ocupate cu diferite cestiuni sciintifice si administrative.

1. Siedintiele dela 15 si 22 Iuniu au fostu ocupate cu lungi discutiuni asupra unei propuneri formulate de colegulu nostru dlu Odobescu si trimisa academiei de ministerulu Instructiunii publice. Propunerea acésta erá de a se face in capital'a nóstra in tómn'a viitóre intrunirea congressului internationalu de antropologie si archeologie preistorica. Cu ocasiunea discutiunii acestei propuneri, amu constatat cu totii nesuficienti'a miscarei literare si sciintifice in tíera la noi, si din acésta cauza ne-amu vediutu in nepotintia de a aduna la noi pe invetiati Europei si a-i primí in modu demnu si onoratu pentru tíera. In respunsulu datu ministerului instructiunii publice, prin care i s'a comunicatu parerea academiei, amu atrasu tóta atentiunea guvernului asupr'a relei stari de lucruri, in care ne aflamu in privintia sciintifica si asupra necesitatii de a se dá unu impulsu solidu studiiloru sciintifice in generalu si celoru privitóre la tíer'a nóstra in particularu.

2. In siedinti'a publica dela 1 Iuniu, dlu colegu B. P. Hasdeu, conformu decisiunii luate in sesiunea generala trecuta, a presentatu program'a lucrata de dsa pentru adunarea datelor limbice din graiulu viu alu poporului pentru a se ajutá la facerea marelui dictionaru etimologicu alu limbei romane, cu lucrarea caruia este

insarcinatu. Dsa a aretatu marea importantia ce au cercetarile de acestu feliu si rezultatele bogate ce producu ele.

3. In aceeași ședința dlu membru corespondent Gr. G. Tocilescu a facutu o relațiune despre descoperirile epigrafice din Dobrogea, precum și despre starea de atunci a saptaturilor dela Adam-Clissi.

4. In ședința publică din 14 Decembre P. S. S. episcopulu Melchisedecu a cetitu unu memoriu istoricu asupra bisericei Trei-Ierarchi din Jasi.

5. In ședința dela 1 Februaru P. S. S. a cetitu unu memoriu despre „escursiunea facuta in Bulgari'a.”

6. In ședința dela 15 Februaru dlu Hasdeu a cetitu că specimenul din „Magnum Etymologicum Romaniae”, articolulu privitoru la cuventulu „ariciu”.

7. In ședințele ordinare septemanale academi'a a fostu ținuta continuu in curentu cu mersulu lucrariilor cari se faceau in urm'a decisiuniloruate in sesiunea generală trecută.

8. Dlu colegu Florianu Porcius a prezentatu discursulu seu de recepțiune, care are a se ceti in sesiunea acēsta. Cu respunsulu s'a insarcinatu dlu dr. D. Brandza.

## II. Publicatiunile academieii executate in anulu espiratu.

1. Analele. Doue volume din anale remasese ne terminate din anii trecuti si anume:

Vol. IV. Secțiunea II-a, continendu memoriile si notitiile pe an. 1881—1882, au fostu completatu prin tiparirea lucrarei dlui dr. D. Brandza despre „Vegetatiunea Dobrogei”.

De asemenea s'a terminatu si volumulu V, secțiunea II-a, coprindendu memoriile pe anulu 1882—1883, prin tiparirea lucrarii dlui J. Sbiera despre Grigorie Urechie.

Memoriile coprinse in aceste doue volume s'au trimisu separate, indata ce s'au tiparitu, membriloru si institutiuniloru cu cari suntemu in schimbu de publicatiuni. La incheierea volumelor s'au facutu titluri si table de materii pentru volumele intregi si s'au expeditu si ele celoru cari au primitu memoriile in brosiuri, spre a le pune in ordine.

Pentru aceste doue volume de memorii se anuntiasera doue lucrari, cari in urma nu s'au potutu publică in ele: un'a a mea asupr'a documentelor gasite la Wiesbaden si daruite academieii, alta a dlui V. A. Urechia despre cātev'a documente in limb'a polona asupra lui Mihaiu Voda Vitezulu, facsimilate de reposatulu A. Papiu Ilarianu. Am crediutu că nu ar fi fostu bine se mai fi ținutu volumele acestea neincheiate până se voru tipari si cele doue memorii, fiindu-că erau dejă destulu de in tariate. Lucrarile acestea se voru potea publică intr'unu volumu urmatoru.

Analele pentru anulu trecut 1883—1884 s'au tiparitu si impartitu tōte: Secțiunea I. Desbaterile, s'a impartitu in lun'a Ianuariu. Memoriile cari compunu sec-

țiunea a II-a au fostu tiparite indata dupa sesiunea generală din urma si s'au impartitu indata dupa tiparire. Volumulu s'a inchisu cu memoriulu dlui Gr. Stefanescu despre Coleopterele Romaniei.

In acestu modu amu ajunsu la di cu publicarea „Analelor”, ne mai fiindu nici o parte din ele in in tariate.

2. „Colectiunea de poesii poporale din Ardealu, adunate de dnii I. Jarnic si A. Barsanu” eră tiparita intręga inca la sesiunea generală trecută. In acea sesiune generală dvōstra ati aprobatu, că glosariulu ce lucrare dlu Jarnic pentru acēst'a colectiune se fia tiparitu la Prag'a sub ingrijirile dsale. Dlu Jarnic a supusu glosariulu intregu la o revisiune radicală, prin care lucrarea dsale a fostu multu imbunatatita. Un'a din schimbarile ce a facutu in glosariu este, că semnificarea vorbeloru romanesci s'a facutu in limb'a francesă in locu de cea germană, cum eră in redactiunea prezentată academieii. Revisiunea facuta de dlu Jarnic, fiindu adeseori refacere totală, a ocupatu multu timpu asia, in cātu glosariulu nu este intregu tiparitu. S'au tiparitu până acum 3 cōle in 108 pagine.

Acestu glosariu sistematicu este de mare pretiu si va ridică fōrte multu valōrea colectiunei de poesii poporale tiparite de academie, prin bogati'a materialulu pentru studiulu limbei romane.

Colectiunea se va precede atunci de o precuventare, in care adunatorii ei voru explică cu deameruntulu cum, candu si din cari anume regiuni s'au adunatu poesiiile poporale din acea frumoșă colectiune. Preste puçinu timpu potemu speră, că colectiunea va fi publicata de impreuna cu tōte aceste lucrari intregitōre. Pentru acoperirea chielueliloru de tiparire a glosariulu s'au trimisu dlui Jarnic unu acomptu de 900 lei.

3. Din „Istori'a romana de Titu Liviu” in traducerea premiata a dlui N. Barbu s'a publicatu volumulu I, coprindendu primele 6 carti, a caroru tiparire eră gata inca dela sesiunea trecută. In cartōnele cancelariei se mai afla traducerea cartii a VII-a. Candu traducatorulu va presentă materialu suficientu pentru formarea volumulu II, academi'a va avea a luă mesurile ce va crede de cuviintia pentru continuarea tiparirii.

4. Lucrarea dlui A. M. Marienescu intitulata „Serbatorile si datinele romane vechi” incepuse a se tipari inca din anulu trecut, si patru cōle erau tiparite până in ultimele dile ale sesiunei generale trecute. In cursulu anulu s'a tiparitu intręga acēstă lucrare prin ingrijirea șecretariulu si a autorulu, caruia i s'a trimesu corectura de pe tōte cōlele. Lucrarea a formatu unu volumu in 8<sup>o</sup> mare pe 447 pagine.

5. „Psaltirea versificata de metropolitulu Dosofteiu.” De mai multi ani de candu am avutu fericirea a potea darui academieii frumosulu si nepretiuutulu manuscrisu alu Psaltirei in versuri a metropolitulu Dosofteiu cu o multime de indreptari, schimbari si note marginale scrise de

mân'a ilustrului prelatu, de atunci se impunea necesitatea de a face o editiune critica a acestui pretios monumentu alu literaturii noastre din secolulu alu XVII-lea. Acésta necesitate se impunea cu atât mai multu, cu cât editiunea facuta de insusi autorulu si tiparita la Unievu în an. 1673 este plina de gresieli de tiparu. Dupa afara de acésta, manuscrisulu fiindu scrisu pe cându Dosofteiu érá episcopu de Romanu, au trecut mai multi ani pâna la tiparire si in acestu timp elu a facutu mai multe schimbari in versurile sale, ba unii psalmi i-a versificatu cu totul din nou.

Editiunea nóstra, din care s'au tiparitu pâna acum 14 cóle in 8° (224 pagine), se basédia pe redactiunea manuscrisului, indreptandu-se cu ajutoriulu editiunii tiparite gresielile stracurate in elu de copistu, si insemnandu-se cá variante tóte deosebirile, pâna si cele ortografice de órecare insemnate, cari se afla între tiparu si manuscrisu. In acestu modu vomu avea o editiune critica a textului versuriloru lui Dosofteiu.

Editiunea acésta va fi insoçita de unu studiu biograficu si literaru asupra lui Dosofteiu. Se va studiá de asemenea versificatiunea si particularitatile fórte insemnate ale limbei întrebuintiate de dènsulu in scrierile sale, inchiaindu-se volumulu cu unu glosariu alu cuvintelor mai insemnate din scrierile lui.

Pentru esecutarea acestei editiuni in bune conditiuni materiale, tipografi'a academiei s'a inzestratu cu litera cirilica nóua, fiindu-cá cea veche érá cu totul usata si avea o forma urita. Spre acestu scopu, delegatiunea a acordatu tipografiei unu acomptu de 4000 lei asupr'a lucrariloru sale, in vederea trebuintei ce academi'a are adese-ori de litere cirilice bune si frumoase pentru publicatiunile sale.

6. „Codicele veronetianu.“ In urm'a cererei dlui J. Sbiera, care este insarcinatu cu tiparirea acestui codice, s'au trimesu 2000 lei pentru acoperirea cheltuieliloru de tipariu. S'au tiparitu pâna acuma 15 cóle in 4° (120 pagine). Din tóte cólele tiparite dlu Sbiera a trimesu la cancelari'a nóstra câte dóue exemplare, dupa cari se póte vedea modulu, in care se face acésta publicare.

7. Ati alocatu in budgetu sum'a de 2000 lei pentru tiparirea volumulu asupr'a lui Coressi, cu care colegulu nostru dlu Hasdeu érá insarcinatu a continuá publicarea inceputa prin textulu psaltirei dela 1577. Acésta suma a remasu neatinsa, lucrarea nefindu inca prezentata.

8. De asemenea a remasu neatinsa sum'a de 3000 lei alocata pentru tiparirea lucrarei dlui Gr. Tocilescu „Tieranulu romanu“ premiata de academie in sesiunea generala din anulu 1882. La 1 Iuniu anulu trecut s'a datu manuscrisulu autorului, in urm'a cererei sale, spre a-lu revedé si a mai face unele indreptari înainte de a-lu dá la tipariu. Preste puçinu timp speramu, cá manuscrisulu va fi reveditu si se va incepe tiparirea.

9. Sum'a de 1000 lei, pe care ati alocatu-o cá ajutoriu la publicarea catalogulu monumentelor epigrafice si sculpturale ale museului nostru de anticitati, s'a datu,

dinpreuna cu disieurile facute de academi'a, dlui Tocilescu, directorulu museului, care preste puçinu timp va incepe tiparirea acestei lucrari.

10. Credu cá este aci locul potrivit pentru a ve pune in vedere urmatoriulu faptu: Ve este cunoscutu cá la 1880 colegulu nostru dlu A. Odobescu incepuse, între altele, tiparirea vietiei ss-tilorú Varlaamu si Joasafu, tradusa din slavonesce de Udriste Nasturelu, cumnatulu lui Matei Voda Basarabu. Tiparirea se incepuse dupa unu manuscrisu aprópe contimporanu cu epoc'a traducerii, care apartínea bibliotecii statului si care acum se afla la museulu de anticitati. Din acésta editiune s'au tiparitu numai 40 de pagine, érá dela plecarea din tíera a dlu Odobescu cólele tiparite, in numeru de 5, stau in depositu la brosiuratorulu academiei. Aru fi bine sè se hotarasca daca acésta editiune va trebui sè se continue in modulu cum s'a inceputu, ori nu, pentru-cá sè se scie ce este a se face cu cólele tiparite.

Candu se vá presentá din nou cestiunea publicarii acestui textu, se va decide modulu, in care va trebui sè se faca editiunea lui, mai cu séma fiindu-cá in anii din urma au esitu la ivéla mai multe manuscrise, cari tóte trebuescu se fia întrebuintiate pentru a face o editiune sciintifica a vietiei ss-tilorú Varlaamu si Joasafu.

11. In sesiunea generala trecuta ati pusu in budgetu sum'a de 1000 lei, pentru a veni in ajutoriulu, publicatiunii profesorului Nilles dela Innsbruck intitulata „Symbolae ad illustrandam historiam Ecclesiae orientalis in terris Coronae S. Stefani.“ Scopulu acestui ajutoriu érá de a pune pe invetiaturu autoru in positiune de a poté imbogatí publicarea sa cu o serie de documente cari privescu directu pe romani si cari altu-feliu nu s'aru fi potutu publicá de astadata. Publicatiunea profesorului Nilles este tiparita intréga si preste puçinu vomu primí exemplarele, cari s'au abonatu prin numitulu ajutoriu.

Autorulu a tramisu câteva esemplare din „Index synopticus“ alu cartiei, din care se vede, cá mai multu de dóue din trei parti din volumulu seu, care trece preste 1000 de pagine, privescu directu istori'a romaniloru si relatiunile lorú cu biseric'a catolica romana.

12. Lucrarea cea mare asupra limbei romane pe care a conceputu-o si a pusu-o pe cale de a se realisá M. S. Regele, augustulu si generosulu nostru presiedinte onoraru, a fostu lasata de dvóstra in sarcin'a dlui Hasdeu, celu mai competentu dintre noi in lucrari de acestu felu. Dsa ve va aratá modulu cum a inceputu „Marele etimologicu alu Romaniei“ si ne va espune progressele ce a facutu lucrarea sa in decursulu anului.

Delegatiunea a ingrijitu a se tipari indata dupa sesiunea trecuta „program'a pentru adunarea datelorú privitóre la limb'a romana“ lucrata de dlu Hasdeu, cu ajutoriulu careia sè se adune materialu pentru acésta lucrare din graiulu viu alu poporulu din deosebitele regiuni ale limbei romane. Program'a a fostu impartita prin ministeriulu instructiunii publice pe la preotii si invetiatorii din tóta tíer'a. Respunsurile s'au trimisu, de

a dreptulu dlui Hasdeu spre a le intrebuintia la cercetarile sale.

Conformu dorintiei domnului Hasdeu exprimata chiaru in program'a lucrarei presentata de dsa academiei si aprobata, delegatiunea a obtinutu dela ministeriulu instructiunei publice fondurile necesare pentru a remunera trei tineri, cari se dea ajutoriu materialu dlui Hasdeu la marea sa lucrare.

Materialulu pe care-lu utilisedia dlu Hasdeu, consista din peste o suta carti si manuscrite romane si mai multe sute de documente, in mare parte inedite, afara de multimea opereloru filologice straine, consultate pentru comparatiuni. Pe langa acesta, deja pana acum i-au venitu aprópe dóue sute de caiete din diferite localitati, cu respunsuri la cestionarulu elaboratu de dsa. Numai simpla corespondentia cu autorii acestoru respunsuri, dela cari trebuescu cerute lamuriri peste lamuriri, necessitedia ajutoriulu a doi scriitori. Unu alu treilea, daca nu mai multi, este indispensabilu la facerea si mai alesu la copierea extracteloru sub directiunea dlui Hasdeu. De si lucrarea este abia la inceputu si de si dlu Hasdeu promisese in sesiunea trecuta numai unu micu specimenu pentru sesiunea de fačia, totusi dsa are dejá de totu gata materialulu pentru primul volumu de preste 400 pagine de tipariu, unu materialu consistandu din preste 3000 de buletine classificate.

13. Inainte de a incheia capitolulu publicatiuniloru, am onóre a ve arata, domniloru colegi, progressele si starea actuala a lucrariloru comisiunei insarcinate cu publicarea colectiuniloru si lucrariloru istorice remase dela reposatulu Eudoxiu Hurmuzachi.

a) Din seri'a volumeloru colectiunei de documente s'a publicatu in decursulu anulu partea a II-a a volumulu IV, de 86 cóle, din cari 74 erau tiparite in anulu trecut. Documentele coprinse in acesta a II-a parte, care are intinderea obicinuita a celorlalte volume, sunt parte comunicate de dlu Esarcu, éra trei patrimi sunt adunate cu cheltui'al'a fondului publicatiuniloru Hurmuzachi din arhivele de statu din Veneti'a prin rar'a bunavointia a dlui Cecchetti, directorulu acelor archiue.

Acestu volumu de documente (IV, 2) completedia volumulu documenteloru adunate de Hurmuzachi (IV, 1), in asia modu, in cátu spre exemplu istori'a lui Mihaiu Vitezulu, la care se rapórta cea mai mare parte din documentele coprinse in aceste dóue volume, ni se presenta cu o multime de detalii cu totulu necunoscutu pana astadi. Pentru anulu 1600 cu deosebire potemu urmarí aprópe dí cu dí pe eroulu nostru in resbóiele si in combinatiunile lui politice.

b) VEDIENDU rezultatele asia de bogate si de pretiose ce au produsu cercetarile facute in ajutoriulu nostru cu atata buna vointia, amu continuatu a intretiné cele mai bune relatii cu persóne cari potu se ne ajute in aceste cercetari, pe cari deocamdata noi nu potemu se le facemu numai prin propriile nóstre mijlóce. Dlu Cecchetti continua lucrarea sa fecunda si din timpu in

timpu primimu dela dsa copii de documente de mare pretiu pentru noi.

Pe de alta parte dlu C. Soranzo, asistentu in bibliotec'a S. Marco din Veneti'a, a binevoitu a ne oferí ajutoriulu seu, facendu cercetari in acea bogata biblioteca cu scopulu de a aduná totu ce se afla intr'ensa cu privire la istori'a nóstra. Copiile primite ne dau cele mai mari sperantie pentru cantitatea si valórea documenteloru ce dsa ne va procurá de acuma inainte.

Cu placere me folosescu, de oca siunea care mi se presinta in acestu momentu pentru a ve amintí, cá inceperea acestoru relatii in academie si numitii invetiati dela Veneti'a o datorimu initiativei colegulu nostru dlui N. Kretzulescu, de candu in calitate de reprezentantu alu tiei la Rom'a a pusu unu bunu inceputu pentru aceste folositoare relatii.

De atunci incóce dlu Obedenaru, membrulu nostru corespondentu, n'a incetatu nici-odata a ajuta cu multu zelu lucrarile nóstre in acesta directiune.

c) Fondulu destinatu pentru publicarea lucrariloru istorice ale lui Eudoxiu Hurmuzachi realizase in anii trecuti economii insemnate prin aceea, cá in decursulu anulu se tiparia mai puçinu decâtu éra valórea fondulu. Comisiunea s'a intrunitu in siedinti'a la 1/13 Iuliu anulu trecut si a luat decisiuni, cá cu economiile realizate de fondulu acestoru publicatiuni se se faca lucrari, cari se completedie si se continue marea opera alui Eudoxiu Hurmuzachi prin adunarea si publicarea de alte documente istorice.

(Va urmá.)

## PARTEA OFICIALA.

Nr. 60. 1885.

### Procesu verbale

*alu comitetulu asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu luat in siedinti'a dela 27 Februaru n. 1885.*

Presiedinte: Iacob Bolog'a. Presenti: I. Popescu, V. Romanu, B. P. Harsianu, Dr. I. Puscariu, I. Machelariu, P. Cosma, I. St. Siulutiu, C. Stezariu, E. Brote cassariu, Dr. I. Crisanu bibliotecariu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

5. Cassariulu asociatiunei E. Brote, raportéza, cá in conformitate cu noulu „normativu pentru incassarea tacselor dela membrii asociatiunei“ s'au facutu conspectele membriloru dupa despartiaminte, indicandu-se restantiele de taxe, cá s'au pregatitu cuitantiile pentru incassarea taxeloru si unu conspectu generalu despre numerulu membriloru in fie-care despartimentu si despre restantie in generalu, carui 'i dá cetire in siedintia.

Totu odata arata, cá din lipsa de puteri de ajunsu de manipuliune, expedarea nu s'a pututu efectui pana acum, dar' se va face cátu mai curéndu.



— Spre sciintia cu aceea, că list'a despre numerulu membrilor in despartieminte si a sumei taxelor restante se alatura la acestu procesu verbalu ./.

6. Cassariulu asociatiunei, cá revisoru alu socoteliloru prezentate de bibliotecariu, pentru procurarea de mobiliariu, reparaturi, legaturi si procurari nóue pentru biblioteca in suma de 418 fl. 87 cr. in contulu anului 1884, cari fatia de sum'a preliminarata cu 395 fl. 78 cr. dau unu supererogatu de 23 fl., raportéza că socotelile s'au aflatu in ordine, fiindu documentate cu documentele trebuincióse; deci propune si

Comitetulu decide: (Nr. 494. 1884)

Dulapurile de nou procurate cu sum'a de 82 fl. v. a au a se trece in contulu mobiliariului asociatiunei la inventariu, remanéndu pro 1884 sum'a de 336 fl. 78 cr. disponibila pentru procurari nóue si legatura. De órece dar, in urm'a acestei dispositiuni, supererogatul aratatu cu 23 fl. nu numai e coperitu, ci resulta inca suma de 59 fl. v. a. cá restu disponibilu in budgetulu pro 1884 in contulu bibliotecei, acésta suma remâne la dispositi'a bibliotecariului pentru legarea de cărti.

7. Secretariulu alu II-lea cá raportoru alu comisiunei exmise in compunerea unui statutu de organizare alu scólei superióre de fetitie si a planului de invetiamentu pentru acésta scóla, aduce la cunoscintia, cá luándu-se in comisiune in nóua pertractare statutulu si planulu de invetiamentu s'a stabilitu principiulu, cá scól'a se fia astfeliu organizata, încátu se corespunda atátu cerintieloru unei paturi de mijlocu, câtu si cerintieloru unei paturi mai superiøre ale societatii romane. Spre acestu scopu invetiatur'a teoretica se se predea ast'feliu, cá o parte din eleve cu alu 6-lea anu de scóla, ér cealalta cu alu 8-lea, se-si termine cursulu invetiamentulu. Totodata inse, avéndu scól'a acést'a a dá instructiune si in lucrari practice, folositóre in viéti'a dilnica a eleveloru, cá fítóre conducátore ale casei intru tóte ale sale, se se institue pentru categori'a I. de eleve, dupa anulu alu 6-lea pentru categori'a II de eleve dupa anulu alu 8-lea de scóla, câte o classa complementara, in care ele, pe langa repetirea partiloru mai esentiale din invetiamentulu teoreticu, se se deprinda mai alesu in lucrarile practice de totu feliulu, acomodate imprejurariloru loru si positiei ce voru ocupá in viéti'a.

Mai departe arata, cá in planulu de invetiamentu, s'a acceptatu in comisie vederea, de a eliminá detailurile despre invetiamentulu din religiune, remanéndu cá aceste se se stabi-lésca de respectivele auctoritati confessionali.

Pentru aceste schimbari se cere auctoritatea comitetului.

— Comitetulu acceptándu vederile comisiunei, o insarcinéza a-i presentá cátu mai curéndu elaboratele in acésta cestiune, conformate principiiloru expuse.

8. Se presenta actulu fundationale alu fundatiunei de stipendii 3300 fl. v. a. a le carei valori s'au presentatu comitetului in 2 Iulie 1884, de unu marinimosu donatoriu, care pana este in viéti'a voiesce a remané necunoscutu. Actulu fundationalu e timbratu si subscristu de donatoriu si 2 martori.

Se primesce de comitetu in întregu cuprinsulu, dimpreună cu dispositiunile transitorii ce se cuprindu in comitiv'a cu care s'a presentatu actulu fundationalu avéndu a fi pastrate la cass'a

asociatiunei intre hártille de valóre; ér marinimosulu fundatoriu se aduce caldurósa multiamita.

Sibiiu d. u. s.

Iacobu Bologa m. p.

V.-presiedinte.

Dr. D. P. Barcianu m. p.

secretariu alu II-lea

Autenticarea acestui procesu verbale se concrede dloru: Popescu, Romanu, Cosm'a.

S'a cetitu si verificatu, in 4 Martie 1885.

I. Popescu m. p.

P. Cosma m. p.

V. Romanu m. p.

Nr. 68. 1885.

### Procesu verbale

alu comitetului asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatú in siedint'a dela 5 Martie n. 1885.

Presiedinte: Iacob Bolog'a, vice-presiedinte. Membrii presenti: D. baronu Ursu, E. Macelariu, I. Popescu, B. P. Harsianu, C. Stezariu, I. St. Siulutiu, P. Cosma, V. Romanu, Dr. I. Crisianu, bibliotecariu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

9. Din partea presidiului se aduce la cunoscintia, cá tinerulu studentu la scólele reale din locu D. Barbu, stipendistu alu asociatiunei, a parasitu cursulu invetiaturei.

— Spre sciintia, cu aceea, cá si pana la ulterióra raportare in cauza, se sistéza platirea rateloru ulterióre a-le stipendiului.

10. Directiunea despartiaméntulu XI (Simleu) in legatura cu raportulu seu de dto 12 Augustu 1884, presenta la 20 Septemvrie a. tr. cuvéntulu de deschidere alu adunarei generale a despartiaméntulu dela 11 Aug. a. tr. dinpreuna cu raportulu subcomitetulu cátra adunarea amintita.

Complectándu-se prin acestu raportu, datele cuprinse in protocolulu adunarei generale intr'acolo, cá: a) s'au dispusu vinderea in favorulu despartiaméntulu a disertatiei: „Despre economi'a câmpului“ de G. Popu, premiata de despartiaméntu,

b) cá s'au dispusu intemeierea unui fondu de invetiamentu alu despartiaméntulu, din care s'au acoperitu si spe-sele tiparirii acelei disertatii cu 88 fl. v. a.;

c) cá s'au dispusu infintiarea unei biblioteci a despartiaméntulu si a mai multoru agenture comunale, si cá se comunica;

d) reposarea membriloru asociatiunei Ioanu Colceru, Ioanu Cosma, George Soteru.

— Datele cuprinse in raportu servescu spre sciintia, avéndu a se predá cuvéntulu de deschidere pe calea indatinata redactiei fóiei „Transilvani'a“, ér membrii reposati a se aduce la cunoscintia adunarei generale. Ce privesce inse crearea unui fondu separatu alu despartiaméntulu, subcomitetulu se aviséza a se conformá §§. 5 si 18 si 27 din regulamentu.

11. Membrulu V. Romanu cá raportoru alu comisiunei in caus'a edificiiulu scolaru alu asociatiunei arata, cá dupa-ce prin conclusulu de dto 30 Dec. a. tr. in urm'a respingerei tuturoru planuriloru de zidire prezentate la concursu, comisi'a a fostu insarcinata a se pune in cointelegere cu barbatii de

specialitate, in prim'a linie cu vre-unulu din auctorii planurilor celor mai bune din cele 9 intrate la concursu, pentru modificarea conformu dorintiei comitetului, eventualu pentru elaborarea unui nou planu. — ea a esecutatu acestu ordinu. Anumè s'a pusu in intielegere spre scopulu amintitu cu doi din auctorii celor 9 planuri, cu autorulu planului sub motto „Concordi'a“ Franciscu Szalay din Sibiu si cu autorulu planului „Rastlos vorwärts“, architectulu Friedericu Moetz din Clusiu. Din aceste pertractari facute si cu concursulu unuia dintre barbatii de specialitate, cari facura parte din juriulu exmisu de comitetu pentru clasificarea si censurarea planurilor, inginerulu orasiului Sibiu Otto Miess, au rezultat constatarea, cà dupa situatiunea terenului mai acomodatuturoror impregiarilor va fi unu edificiu cu 2 etage si dupa-ce intre tôte cele 9 planuri prezentate la concursu numai in celu cu motto: „Rastlos vorwärts“ zidirea e proiectata cu 2 etagiuri, mai usioru acelu planu se pôte adaptá pretensiunilor facute de comitetu. Architectulu Friedricu Moetz si-a modificatu apoi acelu planu conformu conditiilor puse de comitetu si esecutarea zidirei dupa acestu planu recere sum'a de 59,700 fl. v. a., la care architectulu se obliga conformu si sub conditiile cuprinse in ofertulu alaturatu la planulu modificatu.

Luându-se acestu planu modificatu la nou'a revisie in siedintia dimpreuna cu ofertulu.

— Comitetulu adópta planulu modificatu alu architectului Fried. Moetz, cu observarea de a se schimbá dormitórele prea mari, in dormitóre mai mici, de a se arangia cuptórele pentru incalditu din launtru si de a se introduce in zidulu din spre canalu unu brü izolatoru, ziditu cu cementu.

Cladirea edificiuului se incredintéza architectului proiectantu Fried. Moetz, cu pretiulu de 59,700 fl. v. a., ér' comisiunea e insarcinata a pregati in cointielegere cu architectulu planulu in detaliu, si tôte cele necesarie pentru incheierea contractului, care inainte de a intra in valóre are se fie supusu aprobarei comitetului.

12. Membrulu B. P. Harsianu doresce a se insemná la protocoalu, cà dènsulu si acum fsi sustfne in caus'a edificiuului scolariu, parerile sale manifestate in siedinti'a dela 30 Decemvrie n. 1884.

— Spre sciintia.

Sibiu d. u. s.

Iacobu Bologa m. p.,  
vice-presidentu.

Dr. D. P. Barcianu m. p.,  
secretariu.

Autenticarea acestui procesu verbalu se concrede Dloru: Popescu, Cosma, Romanu.

S'a cetitu si autenticatu. Sibiu in 9 Martie 1885.

I. Popescu m. p.

V. Romanu m. p.

P. Cosma m. p.

### Bibliografia.

La librariile Wilh. Krafft in Sibiu, J. Stein in Clusiu si la librari'a N. J. Ciurcu in Brasiovu se afla:

— Dictionariu ungur.-romanescu, Magyar-román Szotár, compus de Georgie Baritiu, in partea magiara, elaboratu

mai alesu dupa alu lui Ioanu Fogarasi, editiunea a cincea. Brasiovu 1869. Form. 8-vo, 41 côle, leg. 3 fl. 50 cr., bros. 3 fl.

G. Baritiu. Istori'a Regimentului II romanu granitariu bros. 60 cr.

— Dictionariulu etimologicu romano-latinu, alu societatii academice, elaboratu cá proiectu, tipariu desu pe 184<sup>1/2</sup>, de côle si Glossariulu de cuvinte straine sau considerate cá straine, stracurate in limb'a nóstra, cá parte intreganta a Dictionariului, tiparitu pe 37 de côle, legate in 3 parti 19 fl., bros. 16 fl.

— Actele conferintiei electorale, a reprezentantilor alegatorilor romani din Ungari'a si Transilvani'a, tñnuta in Sibiu la 1, 2 si 3 Iuniu 1884. Sibiu, 1884; tipariulu institutului tipograficu, societate pe actii. Se afla de vendiare la librari'a W. Krafft in Sibiu, pretiulu 50 cr. (pag. 84).

— Siebenbürgen. Eine Darstellung des Landes und der Leute, von Rudolf Bergner. Leipzig Verlag von Hermann Bruckner 1884. pag. 410; pretiulu 4 fl. 50 cr.

— G. G. Meitani studie asupra constitutiunei romanilor, sau esplicarea pactului nostru fundamentalu din 1 Iuliu 1866. Fascicul'a a IX-lea, Bucuresci, Tipografi'a N. Miulescu calea Victoriei Nr. 32 1884. pag. 275, pretiulu unui exemplariu 5 lei. 200 exemplarie sunt érase daruite de cátra dn. auctoru cu rara generositate pentru bibliotecele institutelor si pentru literati de renume, care sunt depuse la cancelari'a asociatiunei transilvane.

— Legendariu pentru scólele primare romane de Stefanu Popu. Aprobatu de comisiunea scolastica archidiecesana. Edit. III indreptata si inavutita. Blasiu tipografi'a seminariului gr.-cat. 1885. pag. 154.

### Trei raporturi

ale acelor prefeci de legiuni romanesce,

cari in an. 1848/9 au sustinutu luptele cu insurgentii unguri pâna la reintrarea trupelor imperiali in Transilvani'a. Traduse dupa textulu originale germanu substernutu gubernului centrale din Vien'a si publicatu in „Romanen der österreichischen Monarchie“ Vien'a 1850.

Editiune separata a „Osbatoriului“ in doue brosiure. Cea de antaiu coprinde raportulu lui Avramu Jancu 70 pag. A dou'a raportulu lui Simionu Balintu si alu lui Ioanu Axentie Severu pe 79 pagine. Ambele preste 9 côle 8-vo cu litere garmond. — Sibiu. Tipografi'a lui W. Krafft 1884.

Pretiulu fia-carei brosiure este 40 cr., alu ambelor 80 cr. (2 lei noi), in care se coprinde si porto. De vendiare comandantu la librari'a W. Krafft. Sibiu strad'a Urediului (Reisbergasse) Nr. 10. in Brasiovu la Nic. J. Ciurcu. Se potu comandá mai promptu de a dreptulu prin posta.